

SOMODI ELEKNÉ

A K. László család története

Dunakeszi községben már az egyházi anyakönyvezés bevezetése (1746) előtt is éltek László vezetéknevű családok. Az 1746 és 1758 közötti időszak anyakönyveit böngészve, tehát egy bő évtized alatt négy László István nevű személy élt egy időben, akiket csak a feleség neve alapján lehet így utólag megkülönböztetni. Ezek szerint a nagyobb dunakeszi paraszti családok – köztük a László család is – már ekkor több ágra szakadtak, s ez a felosztottság a mai napig fennmaradt. Ez esetben a ragadványnev vagy a feleség neve, illetve azok kezdőbetűje segítette a megkülönböztetést. Így alakult ki a B. (Boltos) László, Brinza László, N. (Nagy) László, Kis László, K. (Községközi) László elnevezés. Ezeket azonban hivatalosan általában nem tüntették fel. A családokban való eligazodást tovább nehezíti az a tény, hogy gyermekeiknek valamennyien ugyanazt a hat-nyolc nevet adták. Az első gyermek az édesapa ill. az anya keresztnévét vitte tovább. Ha korán elhunytak, a szülők ragaszkodtak ahhoz, hogy a később született gyermeküket ismét ugyanazzal a névvel anyakönyvezzék. A sok Erzsébet, Ilona, Katalin, Mária mellett üdítőnek tűnt egy-egy Dorottya, Angyal, vagy Apollónia. A férfiak között a József, János, István után feltűnő volt a László családban az Apollón, vagy Xavér név. A helyzetet tovább bonyolítják a rokonházasságok. Időnként első, gyakrabban második, harmadik unokatestvért választottak házastársul. Ebben a korban ritka volt, ha más faluból házasodtak. Ez esetben a katolikus Palota, Veresegyház, esetleg Fót kerültek szóba. Érdekességként még megemlítem, hogy az egyházi anyakönyvezés hosszú ideig a dunakeszi Szent Mihály-templom papjának feladata volt. Itt állították ki (írták be) Palota, Fót, Káposztásmegyer, és az akkor még alig lakott Alag lakosainak születési, esketési és halálzási anyakönyveit, sokáig latin nyelven. A Mária Terézia rendeletére 1770-ben készült Urbáriumban, tizenegy egészszelkes jobbágy között szerepel László István, aki valószínűleg a K. László család ezen ágának egyik őse. A 94 úrbéres család tagjai – társadalmi helyzetük alapján – már akkor is szoros rokoni kapcsolatban álltak egymással. A Száraz, Mogony, Tarcsai, Legindi, Tóth és más – egész- vagy félhelyes – jobbágyok már azokban az évtizedekben is egymás között házasodtak.

Írásom központjába a mellékelt fényképet szeretném állítani, melyet valószínűleg Kozman Ede családja keretezett be és ékesített jellegzetes dunakeszi díszítéssel. Ez az első képek egyike, amely tősgyökeres helyi paraszti családot ábrázol. Mégis, azt állítom, hogy a kép az „utolsó órában” készült. Id. László József és felesége, Száraz Veronika házasságuk 50. évfordulóján, az aranylakodalmuk alkalmából, 1913-ban hívta össze fiait és lányait, hogy az utókornak megörökítsék magukat. Az „utolsó órában”, hiszen egyrészt a családfő a következő évben elhunyt, másrészt azért, mert ez a család még a régi paraszti életformát, viseletet, szokásokat, erkölcsöt képviselte. Gyermekeik generációjában már nem játszott akkora szerepet a föld, már megjelentek azok a változások, melyeket a föld elaprózódása, a technika fejlődése kiváltottak. Vegyük szemügyre a képet! Magyaros, kissé „ázsiai” arcok, derűs, nyugodt kiállítás. Hat asszony, két férfi. Aránytalannak találnánk ezt, ha az adatok nem igazolnák, hogy Száraz Veronika házasságában még négy fiúnak is életet adott: József (1865), István (1869), János (1875), Ferenc (1882). Ők azonban nem éltek túl a csecse-

Az aranylakodalmon készült fénykép

mő- ill. gyermekkort. Nézzük azokat, akik a képen vannak! A felső sorban, balról (születési évük és házastársuk nevének feltüntetésével): Rozália (1867., Holovics István), Anna (1882., Asztalos József), Mária (1871., Vörös Lőrinc), Katalin (1873., Tarcsai András), Veronika (1886., Asztalos István), Julianna (1884., Holovics György). A két ülő fiatal férfi: József (1876., Góbis Katalin) és Mihály (1878., D. Száraz Mária). Aki ismeri a régi, helybéli gazdálkodó családokat, azonnal észreveszi, hogy módos, tisztességes családokba házasodtak, még testvérpárt is választottak. Valamennyiüknek ekkor már felnőtt gyerekeik voltak, mindannyian 3-8 gyereket neveltek. Egyedül Julianna családjában nem született utód.

A szülői ház valószínűleg a Vasút utca páratlan oldalán állt. Itt élt László Mihály családjával. A többiek a Fő út, Szent István út, a Piac tér, a mai Budai Nagy Antal utca, Tánicsics utcákban laktak. Házaik közül – átépített formában – több még ma is áll, és ugyanaz a család lakja. Itt éltek életüket, dolgoztak, gyerekeket szültek, neveltek, temettek, imádkoztak, és ünnepeltek. Ápolták a rokoni kapcsolatokat. Gyermekeik általában dunakeszi párt választottak, a gazdálkodói életformától elszakadva azonban az első népes férfigeneráció tagjai között már volt közműves, harangozó, jogász, postamester, szabómester, lakatos, fuvaros, kocsmáros, fakereskedő, állomásfőnök és még sorolhatnám. Az azt követő generációból, az unokák közül egyre többen tették le az érettségit vagy szereztek diplomát. Életük párja gyakran már nem Dunakesziről származott. A dédunokák sora a szakmunkásoktól a diplomás végzettségükig terjed. Közös azonban a család mai tagjaiban, hogy jórészt ma is Dunakeszin élnek, és számon tartják származásukat.

A képen látható személyek közül kiemelném K. László Józsefet, aki közismert személy volt Dunakeszin, hiszen több ciklusban is (1926-tól) a község bírójává választották. (Innen származik a családnév K., mint községközi, előtaggal való megkülönböztetése.) Kellő vagyoni háttere, saját háza, tudása, szociális érzéke, becsületessége predesztinálta erre a posztra. Bohunka jegyző mellett a Fő úti Művelődési ház, az új Szent Mihály-templom, a Hősök-szobra, a Római Katolikus Kisdédóvó léte mind az ő nevéhez kötődik. Amíg a bírói hivatalt ellátta, tiszteletdíjából tartotta el a családot, a gazdálkodói jö-

K. László István és felesége, Tarcsai Rozália

vedelmét – amely egy 15 holdas, jól felszerelt, gépesített gazdaságból származott – gyakran ajánlotta fel jótékony célokra. Érdekesség, hogy házat egy, a múlt lapszámban megjelent szalmatetős vályogház, a volt községháza helyén építette fel. Amikor az új községháza a szemközti oldalon elkészült (1900–1901), megvásárolta a régi épületet, majd lebontatta, és annak alapjain építette fel Komondi kőművessel ötablakos, polgári küllemű, oromzattal díszített otthonát. A régi ház

hosszanti része részben megmaradt, ez volt valaha a jegyző lakása, amelyet később már kamrának, istállóknak használtak. Gyermekei közül a képen szereplő István emelkedett ki okosságával, szociális érzékenységgel. Több évig törvénybíróként tevékenykedett a községben. József nevű fia az orvosi hivatás iránt érzett elkötelezettséget, s a család – nem kis áldozatok árán – taníttatta. Részben az értelmiségi pálya, részben pedig a családja által hozott nagy anyagi áldozat okán lemondott örökségéről a testvérei javára, akiket nem tudtak ilyen szinten taníttatni. Jóképű, kedves, szerény fiatalembernek ismerték, elválaszthatatlan jó barátja volt Legindi István, aki előbb pap lett, majd később ő is az orvosi hivatást választotta. Sajnos huszonkét évesen a kor rettegett betegsége, a tüdővész hirtelen, utolsó éves, cselédkönyves orvostanhallgató korában utolérte. Meghiúsultak a család reményei és nem egy testvérenek remélt továbbtanulása is. Földek, házak kerültek eladásra egyrészt a betegség, másrészt korábbi gazdasági nehézségek és a magas hitelezési kamatok miatt. A betegség László József fia halála után hamar utolérte, 1938-ban hunyt el. Hét gyermeket nevelt fel, közülük kettőt fiatal felnőtt korban vitt el a betegség. László bíró tulajdona volt az ún. „angyalkás” Pénzár-ház, amelyet valaha egy igényes, Vácról származó építész tervezett. László József első fia, a már említett István, itt kezdte önálló életét Tarcsai Rozáliával. A házat eladták, Bohunka jegyző vásárolta meg. Később annak unokája, Száraz Katalin is ott lakott, s az ő második férjéről nevezik ma Pénzár-háznak.

A K. László család leszármazottai ma is szép számban élnek Dunakeszin, gyakran vállalva tevékenységet a város különböző intézményeiben, munkahelyein, hűségesen szülőfalujukhoz. Vallom, hogy egy-egy család múltjának megismerése közelebb visz a haza történelmének megismeréséhez.

Források: Erdész Mihály: *Dunakeszi urbáriuma*. Dunakeszi, 1998.
Pest Megyei Levéltár: *Dunakeszi anyakönyvek*
Szent Mihály-templom plébániai anyakönyvek
Édesapám, Gerhát László szóbeli közlései

A K. László családja egy részlete

